

DE WAARBANDE

- Heldergem - Kerksken - Terjoden - Denderhoutem - Haaltert - Heldergem - Kerksken

HEEMKUNDIGE KRING HAALTERT

19 mei 1886

ADVERTENTIE-BLAD
VAN VEURNE.

--- Nog een slagtoffer van het buskruid --- Zekere Felix Coppens, ten gevolge zyn ouders overlyden, dezer hoeve ten wycke Briel, te Haaltert komende be-
woonen, welke hy ten gevolge van huwelyk sedert eenige jaren had verlaten, wilden zyne oude vrienden van deze terugkomst een soort feestje maken. Doch ongelukkig, men komt op de gedachte dat er moet geschoten worden? By de ontploffing hunner kleine kanons springt er een, en een der stukken vliegt in het hoofd van Bernard Vermeulen, een jongeling van 22 jaren, welchen de kanons losbrandde en dit met zooveel kracht, dat het stuk hem juist in de slaep des hoofds stak, het oog en de hersenen uitspattenden en by te midden der wreedste pynen den laetsten zucht slaekte.

(zie ook pag. 9)

Werkgebied: Denderhoutem, Haaltert,
Heldergem, Kerksken, Terjoden

Heemkundige Kring Haaltert vzw
nr. 770.942.934
3-maandelijks ledenblad 'De Warande'
45e jaargang 2025 - nr. 2 (april, mei, juni)

Erfgoedhuis (vroeger documentatiecentrum):
Warandegebouw, Sint-Gorikspein 17 A
9450 Haaltert
Elke donderdag van 10 tot 12 uur,
uitgezonderd vakanties en feestdagen.

Bestuur:

Mark Beelaert, voorzitter,
website en communicatie.
Rik De Schepper, ondervoorzitter.
Raf Hendrickx, secretaris.
Jan Doumen, penningmeester.
Willy De Looze, redactiesecretaris,
ledenadministratie.
Staf Versavel, eindredactie.

Secretariaat:

Muisstraat 97, 9450 Haaltert
0485 40 18 81
raf.hendrickx@telenet.be

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
willydeloose@skynet.be

Archiefmedewerk(st)ers:

Wim Allaer, Mark Beelaert, Toon Bockstaele,
Joris De Kegel, Willy De Looze, Chris De
Rouck, Hilde De Rouck, Rik De Schepper,
Jan Doumen, Raf Hendrickx, Paulette Looze,
Staf Versavel, Tony De Rijck, taalcorrector.

E-mail en website:

heemkundigekringhaaltert@gmail.com
heemkringhaaltert.be
 hkhaaltert

Lidmaatschap:

€ 15 (Steunend lid vanaf € 20)
BE40 4395 0830 6163

Zeer belangrijk: adres vermelden

Met de steun van:

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn/haar
teksten. Teksten en beeldmateriaal mogen overge-
nomen worden mits voorafgaandelijke toestem-
ming van de auteur én met bronvermelding.

Redactioneel

Felicitaties: Heldergem heeft er een honderdjarige bij!

Op 20 maart 2025 vierde Kamil Temmerman zijn 100e verjaardag. Samen met zijn echtgenote verblijft hij in het WZC Sint-Anna te Haaltert. Hij werd geboren in Heldergem op 20 maart 1925.

Aan Kamil onze oprechte gelukwensen! Hij is de 4e eeuweling in Heldergem en nr. 35 sinds onze gegevens (begin 18e eeuw) in de Haaltertse deelgemeenten.

Archieven bepalen de geschiedenis

In "De Standaard" van 29 maart ll. verscheen een interessante bijdrage van Jan Dumolyn, historicus aan de UGent, die het belang van de archivering van documenten aantoonde. Het is een steuntje in de rug van de talrijke vrijwilligers heemkundigen die vele uren spenderen aan deze boeiende bezigheid. Hij schrijft:

'Het is moeilijk uit te leggen aan een oningewijde welk puur genot archiefonderzoek kan verschaffen. Oude papieren zijn verre van saai! Ze openen deuren naar het verleden en zijn bouwstenen van onze geschiedenis. Behalve door vakhistorici en studenten die een doctoraatsverhandeling schrijven, worden de leeszaal van de archieven bevolkt door lokale vorsers, door genealogen of door particulieren die op zoek zijn naar de oude plannen van hun woning. Over de typische oom die lid is van de Heemkundige Kring kun je lacherig doen, maar de geschiedenis van de eigen streek onderzoeken is nuttig en werkt gemeenschapsvormend. Een stamboom maken houdt niet alleen 'hangouderen' van de straat, het is ook een stimulerend tijdverdrijf en een stuk sociale geschiedenis!' Zo hoor je het ook eens van een ander!

Aandacht...aandacht...

Op de Algemene Vergadering van de HKH VZW van maandag 12 mei ll. werd het idee geopperd om deze uit te breiden en dit naar aanleiding van het ontslag van een paar leden. Heb je zin om mee te werken aan de ont-plooiing van onze vereniging? Geef seintje. Wees gerust het vraagt geen intense inspanning. Slechts één vergadering/jaar, waar de leden van de AV opmerkingen/suggesties geven over de voorbije en de komende werking van de HKH. Uiteraard wordt ook een sporadische vorm van medewerking geapprecieerd, zoals opstellen van een bijdrage voor het tijdschrift of een helpende hand in ons Erfgoedhuis.

Het zou ons enorm plezieren indien wij enkele positieve reacties mochten ontvangen. (heemkundigekringhaaltert@gmail.com)

Nostalgie in mappen en dozen

Impressies van een archiefmedewerkster

Met wat meer vrije uurtjes in het vooruitzicht begaf ik me begin dit jaar naar het Erfgoedhuis van de Heemkundige Kring Haaltert in de Warande. Niet om er onderzoekswerk te verrichten voor mijn familiegeschiedenis (wat niet is kan nog komen) maar om er op regelmatige basis een handje toe te steken bij het vele werk dat daar door een heel team van vrijwilligers wordt verzet. En aan taken geen gebrek: er moet getrieerd, geklasseerd, geïnventariseerd en gearhiveerd worden zodat het documentatiecentrum een goed raadpleegbare en betrouwbare bron van informatie kan blijven voor al wie onderzoekswerk wil doen naar het verleden van onze gemeente, onze inwoners en onze verenigingen.

Nogal wat mensen blijken tijdens hun leven doodsbrieven en herinneringsprentjes (*doodsbeeldekes*) te verzamelen, bewust of eerder onbewust omdat ze zoiets persoonlijks moeilijk bij het oud papier kunnen gooien. Na verloop van tijd belanden deze dan - bij het opruimen - als schenking bij de Heemkundige Kring. Deze documenten bevatten een schat aan informatie voor amateur-genealogen, mensen die hun stamboom willen opmaken of hun familiegeschiedenis willen reconstrueren: naam en voornamen, geboortedatum en -plaats, overlijdensdatum en -plaats, namen van de partner, de kinderen, schoonkinderen, kleinkinderen, broers en zussen, rouwadressen en dies meer. Naast de parochieregisters, de registers van de burgerlijke stand en de familieboeken kunnen ze vorsers een heel eind op weg helpen.

Omdat ik als beginneling-archivaris aan de kennis van het alfabet voldoende heb, word ik onmiddellijk ingeschakeld in de eenmans-sectie "doodsbrieven": alle nieuwe schenkingen die van ver of dichtbij met Haaltert te maken hebben alfabetisch rangschikken, dubbels bewaren voor andere heemkundige kringen of voor de VVF (Vlaamse Vereniging voor Familiekunde) en de briefomslagen in de doos voor het oud papier. Wanneer ik in mijn ijver enkele dubbels bij het oud papier wil gooien word ik alras terechtgewezen. Weggooien blijkt bij heemkundigen immers een woord te zijn dat ze liever niet in hun woordenboek hebben.

Het is rustig en stil in de lokalen van het archief, iedereen is geconcentreerd bezig en al snel vind ook ik een zeker ritme: enveloppen leegmaken, brieven in een oogopslag scannen op gemeente, alfabetisch rangschikken en ze tenslotte invoegen in het bestaande klasement.

Een eerste vaststelling: ook doodsbrieven zijn onderhevig aan de modetrends. Hoe breder de zwarte rouwrand hoe ouder de brief. Later, in de jaren vijftig en zestig werd deze

rand soms paars of violet. Een dubbele brief werd geplooid zodat hij op zichzelf een briefomslag vormde. Later kregen de brieven een eerder bescheiden grijs randje en een subtiele tekening in een aparte envelop, alsof men het strenge zwart te heftig vond voor deze moeilijke boodschap. Nog later kwamen de stevige kaarten op het formaat van een wenskaart voorzien van een gestileerde bloem en vaak ook voorzien van een (karamellen)vers.

Een tweede vaststelling: hoe recenter het overlijden, hoe minder informatie de brief bevat. Geen rouwadressen meer van familieleden, maar enkel nog een verwijzing naar het adres van de begrafenisondernemer. Meer en meer ook de vermelding dat de begrafenis in beperkte kring heeft plaatsgehad. Speelt de drang naar privacy of individualisme ook hier zijn rol?

Afen toe stuit ik op een brief die persoonlijke herinneringen oproept: een overleden klasgenootje, een ver familielid, een verdacht overlijden dat uitvoerig in de pers werd behandeld, een plaatselijk politicus, een buur van lang geleden, mijn eigen ouders en grootouders...

Soms krijg je nieuwe inzichten in familiebanden (kijk eens aan, dat zijn neven!), ontdek je dat iets in je herinnering pas onlangs is gebeurd maar op papier al meer dan vijftig jaar oud is, dat je lievelingsjuf van in de lagere school een inwijkeling was uit een ver dorp...

Het lijkt saai werk te zijn, maar het is een ontdekkingstocht, een bron van nostalgie. Het doet me kijken naar het verleden met de bril van vandaag, het brengt gesprekken op gang over dingen van lang en minder lang geleden.

En dat zijn dan nog maar de doodsbrieven...

Paulette Looze

Armoede in Kerksken 170 jaar geleden

en de loterij van pastoor Van Hoeymissen

In het begin van de Belgische onafhankelijkheid werd Ferdinand Van Hoeymissen (°Uitbergen, 24 maart 1796) pastoor benoemd te Kerksken op 11 november 1832. Na zijn installatie begon hij onmiddellijk met het noteren van alle gebeurtenissen die plaatsvonden in zijn parochie en stelde hij een Liber memorialis (dagboek) samen dat ons toelaat een duidelijk beeld te vormen van de schrijnende sociale toestanden die er heersten.

Ook de financiële toestand van de kerkfabriek was alles behalve schitterend én het kerkgebouw was dringend aan renovatie toe. Dikwijls ging hij naar Brussel, bij ministers en tot bij de koning om de welvaart van Kerksken te bepleiten.

Pastoor Van Hoeymissen

Op 24 juni 1855 liet de pastoor een artikel plaatsen in de Denderbode met als doel 'eene Loterye interigten van vrywillige giften van allen aerd' om zo geld in te zamelen voor *"het bouwen van een gesticht van weldadigheyt, dienende tot werk- en kweekschool, tot onderwijs, en voor zoo verre de middels het ons toelaten, tot schuytplaets en troost der weezen, en gebrekkelyke ouderlingen."*

Hij rekende daarbij op de steun van bemiddelde Aalstenaars om zowel goederen te schenken als loten te kopen. Men heeft enkele verkooppunten in de stad gevonden.

De ontvangen goederen werden twee maanden tentoongesteld en een lotje kostte 50 centiemmen. Wie 10 lotjes kocht, kreeg er één gratis.

De winnende nummers zouden verschijnen in de krant. Niet afgehaalde voorwerpen werden na een maand als geschenken beschouwd.

Via dezelfde krant liet hij vervolgens op 22 juli 1855 weten dat de inzameling al een succes was: *'Elken fabrikant gaet eenige stukken van zyne schoonste damasten (witte vezels van vlasgaren waarop, als ze uit een bepaalde hoek bekeken worden, een motief op een achtergrond zichtbaar is) bydragen voor de expositie om verlot te worden; het zy tafeltapyten hamelakens (tafellaken om op te eten), servetten, matrassen, cotils (stof waarvan overtreksels voor bedden worden vervaardigd) etc. De meubelmakers, schrynwerkers, smeders, horlogiemakers enz. zullen ook niet ten achter blyven, elk wilt het zyn bydragen de*

Mynheer den redacteur van den Dender-bode, gelieft aen de volgende regels in uw geëerd weekblad eene plaats te verleen:

MYNHEER,

Gansch de gemeente Kerkxken juycht toe in het gesticht van weldadigheyt welk staet ingerigt te worden. Elken fabrikant gaet eenige stukken van zyne schoonste damasten bydragen voor de expositie om verlot te worden; het zy tafeltapyten hamelakens, servetten, matrassen, cotils etc. -- De meubelmakers, schrynwerkers, smeders, horlogiemakers enz. zullen ook niet ten achter blyven, elk wilt het zyn bydragen om de tentoonstelling luysterryk te maken, die binst de maend september zal geopend worden; elk stuk zal den naem van den gever dragen. Zouden er wel edelmoedige herten gevonden worden, die in het voorbeeld welke onze gemeente geeft, niet zouden medewerken terwyl Christus aenziet als aen hem zelve gedaen, 't geen men doet aen de minste van de zyne?

Wy hopen dat andere gemeentens dit voorbeeld zullen volgen, tot het uytroeyen der bedelarye, met arme kinders te leeren werken, en 't onderwyzen, de verlatene jong- en ouderlingen eene schuytplaets te verschaffen? Ik kom ter zelve tyd UEd., de erven Van den Stock Geeraerdsbergseken-steenweg, en de erven Van den Bossche, Kerkstraet loten toe te zenden om die te bestellen aen de liefdadige herten die in ons gesticht van liefdadigheyt gelieven mede te werken, 't zy door giften of door het nemen van loten. Gelieve myne grondhertige dankbaerheyt en groetenis te aenveerden.

UEd. D. W. dienaer,

P. VAN HOEYMISSEN, Pastor te Kerkxken.

Gesticht van Weldadigheyt Kerksken (De Denderbode 22 juli 1855)

tentoonstelling luysterryk te maken, die binst de maend september zal geopend worden; elk stuk zal den naem van den gever dragen.' Op 26 augustus 1855 verscheen een nieuw artikel in de Denderbode met een uitbreiding van oproep voor giften naar inwoners van Ninove. Ook daar werden verkooppunten voor de lotenverkoop geïnstalleerd. Heuglijk nieuws voor de pastoor kwam er in november 1855. Er werden reeds meer dan 200 voorwerpen ingezameld, die op twee plaatsen tentoongesteld werden.

'De verlotinge is vastgesteld op den 26 December eerstkomende; den tentoonstelling blyft tot dit tydstip geopend.' Drie dagen

vóór de loting, op 23 december, liet de pastoor via de krant weten: *'Hare Koninklijke. Hoogheyd de Hertoginne van Brabant (Marie Henriette van Oostenrijk) komt ons een luysterryk bewys geven van het groot belang, welk zy stelt in de gestigten van liefdadigheyd.'*

Op 6 januari 1856 werden de winnende nummers in De Denderbode bekendgemaakt. *'Winnende loten der Loterye, gedaen te Kerkxken den 26 December 1855, welkers winnende pryzen dagelyks mogen afgehaeld worden, tegen aflevering van het winbriefjen by J.B. De Winter, hoefsmid te Kerkxken.'*

Werd er 'getrisjt'? De Hertogin won de eerste prijs... een buffet ter waarde van 100 fr. De tweede prijs 'Een Kaffestelsel' t.w.v. 80 fr. ging naar de onderpastoor van Woubrechtgem!

Klooster Beekstraat

In 1856 kocht Van Hoeymissen een woning (huidige herberg Korlick) voor de kantschool en voor het herbergen van vijf zusters van de orde der Penitenten die uit Opbrakel kwamen.

Op 25 mei 1857 kwamen Moeder Stanislas en de zusters Henrica, Josephine, Pauline en Theresia aan. Ze werden belast met de organisatie van de bloeiende kantschool en met de opvoeding van de kinderen.

Onmiddellijk deed de pastoor de nodige stappen voor de bouw van een klooster. Hij kon grond verwerven in de Beekstraat en op 30 juni 1862 werd de eerste steen gelegd.

In mei 1865 was het gebouw klaar en de zusters en kantschool verhuisden naar de Beekstraat. De leeggekomen woning werd verkocht.

By verandering van woonst.

Openbare verkoop

van een schoon, groot en welgelegen

GEBOUW,

TE KERKXKEN, AEN HET DORP.

De Notaris JOSEPH F. M. VERBRUGGHEN, te Aelst, zal namens die het behoort, met gewin van palmslagen en gelagen, openbaerlyk verkoopen.

Een schoon groot Gebouw, wezende twee aen-eenpalende Huizen met afhanglykheden, gestaen en gelegen, te Kerkxken, aen het Dorp, uitmakende den hoek der straet regtover de Kerk gediend hebbende tot klooster, aen Religiensen, en gekend op het kadaster wyk B. Numers 695, 696 en 697, hebbende verscheide beneden en bovenplaatsen, schoollocalen, kelders, waterpomp, citerne, steenput, koer en hof te samen groot in gronde circa de 6 aren 10 centiaeren, palende oost aen den voetweg, zuyd de wed Coppens, west d'heer J. Scheerlinck en J. Schotte en noord den steenweg van Aelst op Gheeraerdsbergen.

Dezen eygendom is door zyne uytgestrektheid en voordeelige gelegenheid, wel geschikt tot het uytoefenen aller hoegenaemde bedryven.

Verdeeld in twee koopen, onder voorbehouding van samenvoeging, te weten:

De eerste koop. — Bestaende uit het huis, gediend hebbende voor klooster, kantschool enz. met de kour en hof.

Gebragt ten kantoore op fr. 4000.

En de tweede koop. — Zynde het gebouw ter oostzyde naest den eigendom, van d'heer Scheerlinck, gediend hebbende voor keuken, school en stalling.

Gebragt ten kantoore op fr. 4000.

ZITDAGEN:

Instel Zaterdag 14 October) 1865.
Verblyf Zaterdag 28 October)

Ten 5 uren na middag, ter estamidet de Borze van Amsterdam, bewoond by de wed. Heyvaert, te Aelst, aen de groote merkt.

Verkoop eerste klooster en kantschool (De Denderbode 22 oktober 1865)

Ook 'kostgangers' (verbleven voor het leven in het klooster) namen hun intrek in het nieuwe klooster en zorgden voor een financiële inbreng.

In oktober 1882 vierde men pastoor Van Hoeymissen om zijn 50 jaar priesterschap. In een huldepamflet schreef men:

*Er was een tijd dat Kerkxken stond te beven
Voor al d'ellend die haar zoo vreselyk sloeg.
Wie heeft alsdan den nood teruggedreven,
Wie was 't die d'armoe uit ons midden joeg?*

*De priester Gods, den Engel onzer streken
Den jongen Held, die kloek en onverzaat
Zelfs in het Hof diergaan ten beste spreken,
En jubilaris in ons midden staat.*

Een zatte begrafenis te Haaltert - 1683

Wij ontvingen een interessante tekst gepubliceerd door onze eerste Ere-Voorzitter en eminent heemkundige E.H. Jozef De Brouwer, verschenen in het Land van Aalst. (1)

Het beschreven gebeuren kunnen wij ons de dag van vandaag niet meer voorstellen en zal zeker ook in die periode heel wat ophef veroorzaakt hebben!

Het betrof de begraafing van preter (=veldwachter) Andries Reyndant (2), geboren te Haaltert, buitenpoorter van Geraardsbergen en gehuwd met Judoca Breys. (3)

Op 21 december 1683 werd de man begraven. De veldwachter was in zijn actief leven *'zeer genegen tot het drincken van brandewyn'*, met alle nare gevolgen van dien. Het was bekend dat hij bij zijn thuiskomst in dronken toestand vrouw en kinderen de straat opjoeg!

De veldwachter werd ernstig ziek en met de dood voor ogen drukte hij de wens uit te worden begraven zoals hij geleefd had. Hij kon zelf geen borrel meer drinken op zijn uitvaart, maar zou zijn drankzucht *'naer zijn doot volbracht hebben door zyn draghers'*. Hij had als laatste wens, dat *'gelijck hij met satten beenen dickwels gescheiden was uyt de herberge, dat hij door de voeten van dronckebroeders saude gedraeghen worden naer den put'*. Hij zou tot luttele uren vóór zijn dood, zijn erfgenamen ertoe bewogen hebben *'de draegers te beschincken met eenen pot brandewijn int uytgaen van thuyt en hen nog een maat brandewyns te geven aen elcke herberghe daer hy gewoon was syn selven sat te drincken en dan nog een pot aen de muur van 't kerckhof'*.

De laatste wilsbeschikking van de afgestorvene werd zowel door de erfgenamen als door de dragers uitgevoerd. Tot ergernis van de aanwezigen in de lijkstoet hielden de dragers *'met de eene hand tglas gevult met brandewyn en met d'andere de berre ofte 't lyck vast'*.

Ook de pastoor Jacobus van Turnhout vond de gebeurtenis zeer erg, daar *'hierdoor de sonde van dronckenschap saude geschapen syn kleyn geacht te worden ende de doot niet geëstimmeert worden, mitsgaeders steeg de minachting vande geestelyke diensten van begrafenissen mits geschiet is inde presentatie van meer als 70 personen.'*

Het spektakel kreeg nog een staartje: de aartsbisschop gelastte op 5 januari 1684, Antoon van Paepenbroeck, pastoor-deken van Aalst, een onderzoek in te stellen *'over de clachten gedaen aen syn Doorluchtige hoogweerdigheyt den*

Aartsbisshop van Mechelen, van de excessen begaen voor ende in de begraefnisse van Andries Rydant, preter derselve plaetse'. Op 11 januari kwam de deken naar Haaltert en dagvaardde er de erfgenamen en dragers gedurende twee dagen en ondervroeg hen over het verleden van de overledene en over de bewuste begrafenis. De weduwe en de twee schoonzonen dachten dat men liever zweeg over het verleden en de fouten van de afgestorvene. De dragers, Jan de Sadeleire, Lieven Coppens de oude (oud-burgemeester en huidig schepen), Lieven Coppens de jonge en Peter Buydens ('smet van stiele'), wensten niet voor dronkelappen uitgescholden te worden. De oud-burgemeester beweerde dat de mensen niet geërgerd waren, *'maer dat de pastoor op 't lyck is gaan predicken'*.

De deken stelde een geldboete voor van één of twee Vlaamse ponden. De uitspraak van het Aartsbisdom kwam er op 21 februari 1664 en bepaalde de boete van de erfgenamen op twee Vlaamse ponden wegens het misbruik van brandewijn bij de begrafenis.

De redactie, WdL

1- Land van Aalst, 1949, nr. 1, blz. 156-157. Met dank aan Siegfried Van Landuyt

2- De naam 'Reyndant' is een variant op de huidige naam 'Redant'. Deze schrijfwijze komt nog voor tot het einde van de 17e eeuw. Nadien werd het 'Radant' tot midden 18e eeuw. (2)

3- J. Scheerlinck, Gezinsreconstructie van Haaltert 1605-1800, HKH 1995

WIJ DANKEN...

- Dirk Ghijsels, Haaltert: krantenknipsels
- Denise Roelandt, Haaltert: foto's inhuldiging burgemeester G. Deleenheer, oude prentkaarten en documenten
- Anne-Mie De Graeve, Haaltert: documenten WO II
- Bea Van den Brempt, Brugge: genealogische werken
- Marc Van der Eecken, Kerksken: doodsberichten
- Joris De Kegel, Kerksken: archief (allerlei)
- Geert Van Rossen, Denderhoutem: foto's
- Veerle Uyttendaele, Kerksken: 43 genealogische werken

Nu 50 jaar later ! Elektriciteit in Heldergem

In de jaren twintig van de vorige eeuw

Vandaag komt de "petrolkar". Inderdaad, maar U hoeft niet te vrezzen, U hoort het wel, het geluid van zijn zware bel zal er U tijdig aan herinneren. Op een bepaalde dag van de week kwam hij langs, met paard en kar, waarop een groot koperen vat (tankwagen) was gemonteerd, geladen met petroleum.

In alle huisgezinnen was petroleum een van de allernoodzakelijkste levensbehoeften en kon men niet zonder. Er was vooreerst de petroleumlamp voor de verlichting van de huis-

kamer. Als men in een aanpalend vertrek moest zijn, de kamer of het schotelhuis bv., was de "quinet" het verlichtingsmiddel bij uitstek. Men nam hem mede en intussen zat men in de leefkamer in 't duister, tot grote ergernis van de kleine kinderen die, bang als ze waren, zich niet dierven te verroeren.

In grote lokalen, drankhuizen en andere openbare instellingen, gebruikte men een "lampe belge". Dat was een quinquet van groot formaat, geplaatst in een groot, rond, koperen hangstel, waarop dan nog een soort porseleinen, matkleurige koepel was gehecht. Het geheel gaf een indruk van voorname. Men zag dat niet in gewone huizen.

Als de petroleum een hele avond gebrand had, diende 's anderdaags het glas grondig gereinigd te worden. Een vervelende dagelijkse karwei waaraan de vrouwen met tegenzin hun tijd verspilden. Het roet dat de verbrande petroleum op het glas afzette, was niet in één-twee-drie verwijderd. Er moest degelijk gepoetst worden. Met behulp van een zachte vod die rond een stokje was gewikkeld en regelmatige beademing van het glas, raakte de zaak na lang "frotten" toch opgeklaard.

Tijdens de zomerperiode bediende men zich in de meer gegoede huisgezinnen ook van een petroleumvuurtje voor de

kwam niet alleen de elektriciteit maar ook de radio! Wat een revolutie!

bereiding of de verwarming van eenvoudige gerechten. De stank die een dergelijk onding veroorzaakte, nam

men er willens nillens maar bij. In die tijd zeurde men niet om een geurtje. Maar de wereld evolueerde, zij het veel langzamer dan nu, men begon over elektriciteit te praten.

Wat was dat voor iets? Ja! Het fijne wist men er niet van, maar de quinquet zou naar de antiekwinkel verhuizen.

Vooraleer men er zich goed en wel van bewust was, begonnen de werkzaamheden voor het plaatsen van de houten palen en andere benodigdheden voor de bedrading.

Een revolutie zou niet meer spanning en allerlei veronderstellingen hebben kunnen teweeg brengen. Men sprak over het nut ervan, maar woog dit wel op tegen de gevaren waaraan men "met dien elektriek" blootstond? Wat kan er niet allemaal gebeuren bij onweder b.v. of als ge een draad durft aan te raken als ge met uw twee voeten op de grond staat, dan zijt ge dood; en wat gaat dat allemaal kosten? Hoe meer lampen ge neemt hoe duurder dat 't is. Maar ge hebt toch geen licht nodig om te slapen, hé. Eén lamp zal wel genoeg zijn.

Het schijnt dat de "compteur" in de 'achterlijks' moet staan. Ze moeten hem direct vinden als ze komen opnemen. Ze zeggen dat ge er met zijn vieren rond kunt zitten om bloemen te maken en dat maakte veel goed.

Een paar maanden later was de elektriek er, en als de lampen op de straat voor het eerst brandden was de vreugde algemeen, vooral bij de kinderen omdat ze 's avonds onder de lamp nog op de straat konden spelen.

Ze zongen : "In Heldergem brandt de lamp. In Kerksken brandt ze niet ... enz. "

In den beginne werden de schakelaars erg op de proef gesteld. Aan en uit ging het, bij de minste verplaatsing in één of ander lokaal.

Als het verbruik werd opgenomen klonk steeds weer dezelfde vraag: *"voor hoeveel elektriek hadt ge nu? Ik had nogal wat meer, maar ik heb twee lampen".*

Eenmaal in gang, zette de evolutie zich door. Weinige tijd later kwamen elektrische fietslampen op de markt. Door elektriciteit aangedreven landbouw en andere machines

volgden. Toen ook de radio's de huiskamers sierden was Tino Rossi niet meer uit de lucht.

Wat er in een mensenleven aan vooruitgang is waar te nemen tart alle verbeelding. Vooral het verkeer. Bij de vernieuwing van de oude straat, rond 1925, werd het

fietspad nog in het midden van de straat aangelegd. De fietser was toentertijd nog de snelste weggebruiker en verdiende de voorrang.

De eerste auto's die de straat kwamen afgereden, lieten zich horen door een onophoudend getoeter : toet-toet, met de hand ging dat toen. De voetgangers

die het midden van de straat in beslag namen, gingen aan de rand van de weg stilstaan, lieten de auto voorbij en namen

hun plaats weer in. Voor een vliegtuig dat overvloog kwamen de mensen nog buiten. "Kijk 't is nen ééndekker". Dat was toen zeldzaam.

Met de modernisering kwamen ook stress, nervositeit en andere kwalen, eigen aan dit fenomeen.

De wereld is veranderd en wij ouderen kunnen niet steeds een dergelijk tempo volgen. Heeft de jeugd gelijk als ze ons dat aanwrijft?

Albert Sonck

Uit ons rijk gevuld archief 1991 - 4 - blz 14

Slachtoffer van het buskruit-1860

Haaltert

In het Advertentie-blad van Veurne (!) stond een artikel over een dramatisch ongeluk op de Bruul te Haaltert met het zogenaamde carbuur (carbide)-schieten. Het was een gewoonte dit te doen op de vooravond van een huwelijk. Gewoonlijk gebeurde dit met kleine verf-potten, maar soms met grotere potten en zelfs met melk-kannen, wat uiteraard niet zonder gevaar was!

In een pot met een weinig calciumcarbide werd water toegevoegd waardoor een gas ontstaat dat bij ontsteking het deksel weg blaast en een luide knal veroorzaakt. Dat dit niet zonder gevaar was bewijst het krantenartikel

Felix, (°Ha ten Bruele, 31.8.1827 en †Ha Bruul, 26.2.1861), waarvan sprake in het artikel was de zoon van Joannes Coppens († Ha ten Bruele, 1860) en Maria De Porre (†Ha, 1859). Hij huwde te Haaltert op 17.1.1855 met Natalia De Pril (°Ha, 21.7.1831 en † Ha, Briel, 23.12.1898) (1).

Het slachtoffer, Bernard Vermeulen (22 jaar) was de zoon van Petrus en Veronica Raes en was een buurjongen van de familie Joannes Coppens-Maria De Porre, bij wie hij dodelijk gekwetst binnengebracht werd en er helaas overleden is. Het overlijden werd aangegeven door Franciscus Coppens, zoon van Joannes, samen met Franciscus Vermeulen, broer van het slachtoffer.

de redactie, MB

- I- J. Scheerlinck, Gezinsreconstructie Haaltert 1796-1900, HKH 2000
- Nvdr: het is een raadsel hoe dit gebeuren verschenen is in een plaatselijk blad in Veurne!
Tot heden werd geen enkele vermelding gevonden in onze plaatselijke kranten!

Nu 50 jaar later ! De luiermannand

Het kiezen van een computer is voor een schrijver zoals het opmaken van de luiermannand voor een aanstaande moeder.

Mijn Olympia schrijfmachine was altijd een zwaar stuk geweest. Dit was geen probleem zolang ik thuis kon werken, maar eens op verplaatsing, aan zee of in het Zuiden, werd ik steeds opnieuw verwezen naar het gebruik van inkt en gan-

Underwood 1936

zenveer. Het vervoer van dit degelijk Duits toestel vergde een container en dit was onmogelijk op vakantie.

Een ander bezwaar was het lint: na enkele duizenden kilometer tekst werd de inkt steeds minder goed zichtbaar om tenslotte helemaal te verdwijnen. Om het euvel te verhelpen moest men naar de winkel waar men u steeds een paar weken

Olivetti Lettera 36
Portable Typewriter
circa 1970

liet wachten op een nieuw exemplaar dat uit Duitsland moest komen en 300 frank kostte.

Voor verre verplaatsingen hadden we iets gevonden: een elektrische schrijfmachine Olivetti, 9.999 frank. Het ding was draagbaar en zat in een koffertje. Het woog nauwelijks

In hetzelfde Heldergem vijftig jaar later kwam er een nog groter fenomeen dan de elektriciteit: de computer!

twee kilo en zoemde. Jammer genoeg viel na enkele weken de letter 's' uit: je sloeg de toets aan en

het klavier blokkeerde. Geen problemen verder, was het niet dat ook hier het lint het na enkele kilometer voor bekeken hield en opnieuw een autozoektocht in verschillende magazijnen moest ondernomen worden om het passende type lint te vinden. Met nadien de montage.

Toen ik het in een gevestigde zaak ter reparatie aanbod vertelde men mij dat niets haperde aan dit toestel. Het was enkel te licht.

"Kijk, meneer" zei de vriendelijke verkoopster, een oudere dame van 40 die de hete adem voelde van de gecomputeriseerde kantoorlobby, "wanneer je links en rechts een verharde schijf onder je toestel stopt, verdwijnen de gebreken. De 's' werkt weer normaal en de start gebeurt perfect."

Inderdaad - het lichte toestel was door de tijd lichtjes bol gaan staan, een steun onder de pootjes en klaar was kees. Ik was gelukkig met deze oplossing, waarvoor men mij niet eens een frank had aangerekend.

Ik klungelde nog wat aan. Professioneel was het niet, maar dat waren mijn tekstjes ook niet. Het was alvast een hele vooruitgang tegenover mijn allereerste machine. Die hadden mijn ouders voor mij gekocht bij Achiël, een bediende die in Brussel werkte en de afgedankte toestellen van zijn kantoor tegen spotprijzen aan de man bracht. 1.000 frank hadden ze betaald voor een Underwood met tabulator; het museumstuk rust momenteel in ons tuinhok, tussen de schoffels en de bosmaaier. Het is nog enigszins zwart van kleur, het lint is uitgerafeld en de toetsen zijn vastgeroest, maar het werkt nog. Het weegt 78 kilo en op het einde van elke regel rinkelt een belletje.

Toen kreeg ik de kans de zaak van mijn leven: een collega wiskunde verkocht zijn Commodore Vic 20, een toestel waar je alle kanten mee uit kon en dat zeker voor een beginner een uitstekende "wagen was om mee te leren rijden". Ik begreep de beeldspraak.

Voor 10.000 frank kon ik het wonder overnemen: een klavier, een drietal draden en enkele cassettes voor uitbreiding en grafieken. Een scherm had ik niet direct nodig - ik had nog een oud tv-toestel dat zich daar prachtig voor zou lenen. Een printer zouden we later kopen, als we het onder de knie hadden. 10.000 frank vond een vriend wel wat veel.

"Voor 76.000 heb je al een Commodore 64" zei hij. Maar hij was wellicht jaloers en raadde het mij af omdat hij zich zulk wonder (nog) niet kon veroorloven. Hij had mij trouwens zelf ooit een koelkast aangesmeerd die niet bleek te werken. Pas op als de vos de passie preekt, dacht ik.

Toen ik met het mirakel thuiskwam, vlogen mijn kinderen mij om de hals als bijen om een honingpot. Mijn vrouw hield zich discreet op de achtergrond.

Ik sloot het toestel aan op het net - het lichtje flikkerde, er zat dus leven in. Na enig zoekwerk vond ik de juiste kabel en het juiste gat en was het verbonden met de tv. Nu nog het juiste kanaal kiezen en de nieuwe wereld zou voor ons opengaan.

Dit verliep iets moeilijker - het beeld zwalpte over het scherm, liep in balken op en neer, van links naar rechts zoals in de tijd van de antennes die door een windstoot het noorden kwijt waren - maar tenslotte verscheen plots een prachtig groen vierkant en dat was het.

Ik typte de naam in van mijn zoontje, drukte op enkele magische toetsen en floeps heel het scherm, of beter, heel het groene vierkant stond vol "Kareltjes".

Ik drukte op een andere toets en het scherm was getooid met dollars, jammer genoeg specimens. Door op een F-toets te drukken kon ik zeven verschillende kleuren oproepen - en door combinatie van een F-toets met een bepaalde letter werd zelfs muziek geproduceerd. Was dit geen wonder toestel - schrijfmachine, tekentafel en klankbord tegelijkertijd?

"Papa," zei mijn zoon, "kun je spelletjes spelen met onze comjoeter?"

"Zeker, mijn zoon" zei ik overmoedig - "heb je een cassette en een joystick?"

Hoe kon mijn zoon de beschikking hebben over dergelijke attributen - hij zat in 't eerste leerjaar en kende nauwelijks zijn naam en de tafel van drie.

"Christof heeft er, ik zal ze halen"

Hij liep de deur uit en binnen de kortste keren was hij terug. Zijn attributen pasten natuurlijk niet - de cassette was te dik en had geen andere uitgang, voor de joystick ontbrak een ingang. Was dit wat men noemde de compatibiliteit? Was deze Vic 20 niet compatibel? De vraag leek mij van dezelfde orde alsof men naar mijn potentie had geïnformeerd. Maar spelen, spelletjes spelen kon onze computer voorlopig niet.

"Ik zal mijn collega vragen of hij niets liggen heeft. Morgen is alles in orde"

's Anderendaags was niets in orde. Spelletjes gebruikte hij op zijn 64, een joystick kostte bijna niets maar er moest een adaptor bijgekocht worden, ik moest het eens vragen in de winkel.

Gelukkig werd het toen Nieuwjaar, er lag sneeuw en we schreven 1985. Einde Vic20. Het TRS-80 leerpakket, Basic Level 2 dat ik op de kop had getikt en stiekem aan het bestuderen was om me stilaan in te werken in het medium werd door de werkvrouw op ongelukkige wijze meegegeven met het huisvuil en ik tikte verder op mijn twee schrijfmachines. De Vic verdween in de dressoirkast tussen de Monopolie en

de "Mens erger je niet". Het oude scherm ontplofte in de vuilniswagen. Cis, Go to, Break, Enter, Run, Gsub, For, Next - al deze termen verdwenen in mijn onderbewustzijn. Ik hoopte ze nooit meer te hoeven printen. Mijn Vic20 was duidelijk een Syntax Error geweest. Return was de boodschap. Delete zelfs, maar dit kon moeilijk, mijn 10.000 frank was ik kwijt. Ik was volledig out of Data, maar niet Out of memory. Division by Zero was onmogelijk.

De komende jaren hoorde ik met genoeg enkele fervente collega's mekaar kond doen van de problemen die opdoken bij hun computerleven. Dikwijls was de conclusie dat ze enkele uren gewerkt hadden om een resultaat te bekomen dat je met de losse pols op een half uurtje klaarde. Een verkeerde toets veegde uren werk naar de vergetelheid. Hun vrouwen dreigden met echtbreuk wegens 'computerweduwenschap'.

Hun kinderen kregen kikvorsogen door het lange schermstaren. Zij zelf werden agressief en spinnig als de elektronica hen bedroog of in de steek liet. Hun elektriciteitsrekening verdubbelde, niet door de computer, maar door de lampen die in de kamer hele avonden bleven branden waar ze vroeger enkel het licht van de tv verbruikten. Hun ruggen werden stram van de vele uren gebogen zitten. Kortom, zij gingen er over de hele lijn op achteruit. Ook hun liefdesleven vertoonde hiaten, zodat hun vrouwen plots in tranen konden uitbarsten, op het werk, in de supermarkt, op de bus. Een gekkenhuis.

Enkel de informaticabonzen werden er beter van. Zij werden groter, hun reclame werd agressiever, je kon een week les volgen in Hongkong als je maar een Computer kocht bij hen prijs all-in: 132.000 frank, welkomdrink in het hotel inclus. Je was een sukkel indien je geen 186, een 286 of beter nog een 386 Personal Computer in huis haalde voor Nieuwjaar.

Op de computersalons sloeg men je om je oren met software en hardware, programma's van 30 tot 40.000 frank werden gratis geleverd bij een toestel van 19.999 frank- als je maar kocht.

In die omstandigheden van algemene hysterie was het evident dat ik niet meehulde met de wolven. Tijd zou ook hier raad brengen, ik had zolang al zonder gekund, waarom zou ik nu plots zo'n ding nodig hebben? Trouwens, een schrijfmachine met tekstverwerking leek me veel interessanter: je hoefde heel die wetenschap niet meer op te doen, op mijn leeftijd was dit geen peulschilletje. Enkele witte raven uitgezonderd waren er zelfs relatief weinig wiskundigen van 40 of meer die zich zo'n toestel aanschaffen, waarom zou ik, taalkundige maar wiskunde-nul, me op dit gladde ijs wagen? Zo'n schrijfmachine sloot je aan op het net en op vijf minuten had je alles onder de knie. Ja, er was een correctietoets, je had een scherm met bladspiegeloverzicht, je kon continu typen, de regel werd automatisch overgebracht en onderbroken. Jammer alleen was de prijs. De goedkoopste kostte rond de twintigduizend, daarvoor had je bijna een computer waarvan de mogelijkheden zoveel ruimer waren, maar waarmee je ook zoveel meer blunders kon afscheiden.

Zoals in zoveel gebeurtenissen in het menselijk lot speelde ook hier de buitenwereld een doorslaggevende rol. Mijn zoon was intussen 13 geworden en in het Eenheidstype beland. Hier prijkt het vak Informatica op het leerplan. In het eerste trimester van dit schooljaar waren zijn resultaten in alle vakken schitterend - hij is zoals alle vaders een klein beetje geniaal- behalve in, u raadt het nooit, jawel.

Aangezien de Kerstvakantie twee weken duurde en dit ruimschoots voldoende moest zijn om hem te remediëren, kocht ik een PC 386, cloon, met VGA kleuren- scherm, harddisk van 40 Mb, twee drives, 2 Mb vast geheugen, Scsi, printer en muis, voor het ronde sommetje van een maandwedde. Mijn

zoon zal dit trimester zeker slagen. En deze tekst, raad eens hoe die tot stand kwam!? Afgeprint en gedrukt met een tekstverwerkingsprogramma, niet WordPerfect, Windows, PC Tools of Word maar Works - zo eenvoudig als een Underwood van 1930! Hip hip! Lang leve de computer! En u begrijpt, eens mijn zoon ingewerkt is zal een tweede toestel onontbeerlijk zijn - men kan toch niet met tweeën tegelijk een huistaak afprinten en een belastingaangifte invullen. En de computer brengen we in als onkosten!

Tony De Rijck

Krinkels

Verwant met kronkels

en krinkelend winkelend waterding

1 A es geiëreg

Er is geen verband met gierigheid, of toch, heel in de verte. Onze “geiëreget” gaat over begeren, graag bezitten en zich daarover verlustigen. De drang is een stuk sterker dan zomaar wensen, er is gedrevenheid bij.

2 skramoelje

De brokjes steen die overbleven in de asbak van de kolenkachel, de sintels, luisteren in Oiljtert naar de naam “skramoelje”. Dat woord heeft ook een figuurlijke betekenis: alle restjes afval. Maar zelfs ook mensen die we tuig noemen, krijgen dat etiket. Zeker niet om fier over te zijn als je bij “skramoelje” geteld wordt.

3 gosselen en brosselen

Het klinkt wel goed samen maar het is meestal niet nodig. Er wordt toch vaak gemorst en dan is het slobberig en smettig en ranzig en goor en vlekkerig ... Smerig genoeg?

4 Ze fretj eer kas op

“Opfretten” staat voor eten maar figuurlijk ook voor blijven dubben; eigenlijk voor het niet verteerd krijgen. Hoe eten en verteren toch in één woord kunnen schuilen. En die “kas” dan? Zeker geen kast of de ontvangsten aan de kassa maar de zogenaamde ribbenkas. Die “kas” opeten is moeilijk, zelfs onmogelijk. Het is dus ondoenbaar om je neer te leggen bij wat er gebeurt, je kan daar niet akkoord over gaan en je kan het niet verhelpen. Je kan enkel nog “je kas opfretten”.

5 a es ‘t strotaf

Dit verwijst naar het strot, dat deel van de keel dat kan dichtgeknepen worden. “Strotaf” betekent doodop (dood van de dichtgeknepen keel); ‘t einde krachten, bekap zijn.

6 kèsjken

Een steegje of een doodlopend straatje is “een kèsjken”. “As ‘t in Brissel reigent zen alle kèsjkes nat”.

7 kwèsjken

Van die drank blijft niet veel over, slechts nog een scheutje. Zo weinig wordt voor koffiemelk een wolkje genoemd. Een druppel is nog minder ook op een hete plaat. Zelfs van sterke drank word je van een “kwèsjken” niet dronken maar misschien toch al wel strafbaar als bestuurder.

8 dingen

Wanneer de juiste naam niet te binnen schiet komt dingen of dingsken of ding goed van pas. Soms wordt “dingen” het

juiste woord als er kledij bedoeld wordt. “Doed a dingen mor oën”. “Wuër èjje a dingen na weer lotte slingeren?” “Ejje gin dingen ver oën te doen? En a kas ang vil klicërozje”.

9 temperken

“As de saas ni wiltj dikken, doe ter ten een temperken in.” Zo’n dikmiddel kan maïzena of aardappelbloem zijn. Dat maakt het voedsel wat minder vloeibaar, een beetje dikker. Niet voorgeschreven om te vermageren.

10 verdoëntet

Dit woord is helemaal uit de mode en nog zelden in de mond want het is geen Engels. De omschrijving valt ook niet mee. Bijna synoniem met “alterozje” of “va zenne loef”. Als je erg aangedaan bent, kan je “van verdoëntet” eigenaardig reageren.

11 verdoeft

Voedingsmiddelen kunnen rotten en bederven en verderven. Toch is bederven ook verwennen en bederven ook vernietigen. Door gebrek aan frisse lucht kunnen eetwaren muf gaan ruiken, ze zijn “verdoeft”; niet meer geschikt om te verwenen en enkel nog goed om te vernietigen.

12 boenjelès

Achterhaalde beroepen verdwijnen samen met hun naam. Dat is niet enkel in het dialect zo. Een baker is een kraamverpleegster uit een vorige tijd? Onze “boenjelès” is in hetzelfde kraambed ziek. Pasgeboren kindjes werden stevig in gebundeld en dat was het werk van een buurvrouw die voor gans de buurt die zorg bracht; de “boenjelès”.

13 brokkelpak

In een tipzakje zaten allerlei gebroken koekjes en soms zat er onderaan een verrassing. Het was in elk geval hygiënischer dan het geldstukje dat verstopt zat in een “stamper”, een “lekstok”. De koekjesfabriek, Sint-Anna, recycleerde voor er sprake was van blauwe en andere zakken en was een voorloper voor de korte keten.

14 a eet veel wezen

Hij is bijzonder vooruitziend, hij houdt rekening met meer mogelijkheden. Hij is dus een denkend wezen.

Omer

Vlaamse kermis Terjoden

In de glazen negatieven van studio Robert De Cock (1) ontdekten wij een prachtige opname van de medewerkers en medewerksters van deze succesrijke activiteit.

Het was een organisatie van de plaatselijk fanfare 'De Terjodenaren' aangevuld met een ruime ploeg vrijwilligers(sters).

Begin de jaren vijftig stelde de toenmalige eigenaar van de villa 'De Mazjoor', Constant Coppens zijn tuin ter beschikking voor dit uniek gebeuren. Na een 3-tal jaren hield men het voor bekeken.

Vooraan: 0-Alexis (Sieken) Van Impe

Zittend: 1-..., 2- Leon De Pauw (Paakes Leon), 3- Rik Redant, 4- Odille Dierickx, 5- Dolf Ottoy, 6- Odette Van der Stockt, 7- Frans... (Sabena), 8- echtgenote Lucien Van Impe, 9- Rosa Ottoy, 10- Lieve Redant, 11- Jeanine De Decker, 12-..., 13-...De Kerpel, 14- Roland Eeckhoudt

Midden: 15-...Van der Niepen (de Krol), 16- Herman Van Impe, 17- Frans Redant, 18- Jan Dierickx, 19- Albert Wellekens, 20- Hendrik..., 21- Leon Van der Niepen, 22- Frans Eeckhoudt, 23- Kamiel Van Nuffel, 24- Emilienne De Decker, 25- Agnes Droessaert, 26- Marie Louise Van Impe, 27- Richard..., 28-..., 29- Mariette Ghysens, 30-..., 31- Margerite..., 32-..., 33-...Van Mulders, 34- Emilienne De Geyter, 35- Liliane Duwez, 36- Raymonda De Dier, 37- Hilda Veroonhove, 38- Madeleine Van der Stockt, 39- Lea Veroonhove, 40- Lucien Van Impe, 41- Albert De Kerpel

Achteraan: 42- Alfons De Geyter, 43- Frans Mabilde, 44- Adriaan Van Driessche, 45-..., 46- Remy Wellekens, 47-..., 48- Rochus De Decker, 49-..., 50-..., 51- Désiré Van den Bruelle, 52- Emile..., 53- Frans Lobijn, 54- Karel Redant, 55-..., 56-..., 57-..., 58-..., 59-..., 60- Willy De Kerpel, 61-..., 62- Robert Verhoeven, 63-..., 64-..., 65-..., 66-..., 67-..., 68-...69-...70-...

De redactie, WdL

-
- 1- Met dank aan Dirk Vijverman die ons de negatieven bezorgde
 2- Met dank aan Odette Van der Stockt, Denise Lievens, Lieve Redant, Maria Temmerman en Mariette Ghysens voor info.

Norman Baker

(naar aanleiding van 8 mei 1945)

Julienne De Schepper en Norman Baker

Ernie Baker vertelt:

Het was zaterdag 16 december 1944. Mijn vader en zijn strijdmakkers hadden zich al vertrouwd gemaakt met hun omgeving in Erembodegem. Twee weken voordien hadden zij een sapper* Harold Elmsley bijgezet op het kerkhof. Er hadden ondertussen op diverse locaties “Bevrijdingsbals” plaats, zo ook die zaterdag in Haaltert in de zaal van de taverne van mijn grootouders.

Een ordonnans kwam de zaal binnengestormd om alle soldaten aan te manen terug naar hun kwartieren te gaan. Er heerste paniek: de Duitsers vielen aan! Het Ardennenoffensief was begonnen.

Het “Groot Militair Galabal” van de Vuurkruisers in zaal “Rink” (aankondiging in de Gazet van Aalst 7/12/44) zou de week nadien niet doorgaan vanwege de nakende oorlogsdreiging en het feit van de V2 inslag op cinema REX te Antwerpen.

Alle garnizoenen en regimenten werden in paraatheid gebracht met wapens en munitie. Voertuigen werden volgetankt en in formatie gezet. De zware sneeuwval en vrieskou in de nadagen van december en begin januari speelde zeker een rol in het uitstellen van het vertrek richting oosten.

Ook de witte brigades waren op hun hoede, want ondergedoken collaborateurs zouden zich gesterkt voelen om weer de macht in handen te nemen.

Een paar weken later, bij beter weer, ruimden ze hun workshop en supply depot op in de fabriek van Schotte Frères en vertrokken richting Duitsland.

Na het ineenstorten van de Duitse verdediging wilden de Britse troepen komaf maken met de laatste hevige weerstand.

Het XXX corps (weet u nog van Market Garden) zou door generaal Montgomery vanuit Nijmegen zuidwaarts naar La Roche verplaatst worden (daar was de 2de broer van mijn vader bij de Royal Engineers). Zij raakten nog slaags met de Duitsers (*Commonwealth War Graves Hotton*).

De company van mijn vader, de R.A.S.C. (*Royal Army Service Corps*), zou uiteindelijk nog acht maanden ergens in Duitsland doorbrengen. Zij kregen onderdak bij lokale bewoners. Hun eenheid was betrokken bij het verzamelen en ruimen van het achtergebleven Duits oorlogsmateriaal.

Hijzelf kreeg verlof om op 10 maart 1945 naar Haaltert te komen en in het gemeentehuis met zijn Julienne voor de wet te trouwen waarna zij op 26 juni in de St.-Goriskerk het ja woord bevestigden. Zijn jongere broer (R.A.F.) kon ook aanwezig zijn (hoe zij dat in die situatie konden klaarspelen is mij een raadsel)."

“We’ll keep their names and memories alive”

Ernie Baker

*soldaat die o.a. ook loopgraven graaft

Gegevens Norman F. Baker.

°Birmingham op 14/04/1920 en † Aalst op 09/11/1980.

Opleiding: technisch tekenaar.

In dienst gegaan: 27/06/1940 bij R.A.S.C. (Royal Army Service Corps).

Campagnes met 8ste leger Dessert Rats: Noord-Afrika, Kreta, Sicilië, Italië.

Vanaf juni 1944 toegevoegd aan British Liberation Army: bevrijding van onze gebieden.

Huwt in 1945 met Julienne De Schepper (zoon Ernie F. Baker °1948).

Demobilisatie: oktober 1946 (het jonge koppel woont ± 1 1/2 jaar in Birmingham).

Vestiging in Haaltert: juni 1947.

Gaat aan de slag als "carrossier" bij een paar grote garages voor vrachtwagens.

Vestigt zich als zelfstandig carrossier vanaf 1952.

Is in 1954 medeoprichter van "British Legion Alost Branch".

Mijn vader maakte deel uit van de R.A.S.C. (Royal Army Service Corps - onderdeel van de Royal Engineers). Zij stonden in voor het rollend materiaal (reparatie en logistiek).

Bij de bevrijding van onze streek kregen ze onderdak in een gedeelte van de leerlooierij Schotte in Erembodegem. Die site was ideaal omdat de voertuigen konden verstopt worden onder de bomen in het nabije stadspark.

Begin 1945 ging de oorlog verder en trokken zij via de Ardennen naar Duitsland.

Ondertussen was het een lange roman tussen Norman en Julienne en Erembodegem en Haaltert.

Ernie Baker

Bewerking: Yvan Vertongen - Dorpsraad Haaltert

Gezinsreconstructies van Herzele

De Heemkundige Kring 'De Hellebaard' van Herzele reproduceerde de Gezinsreconstructies van Herzele (17e tot 20e eeuw) op USB stick (te raadplegen in ons Erfgoedhuis).

Het is een monumentaal werk van zomaar eventjes 2140 blz. bewerkt door Stefaan Andries, lid van de Algemene Vergadering van HKH.

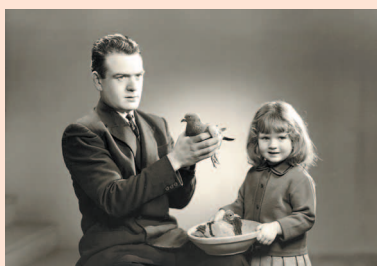
Dankwoord van Stefaan aan John

Ik wil dit werk opdragen aan mijn goede vriend John Scheerlinck (°1949 – †2019) die mij jaren geleden ingewijd heeft in de genealogie. John was één van de eerste medewerkers van de Haaltertse Heemkundige Kring. Samen bezochten wij regelmatig de Rijksarchieven van Ronse en vooral Beveren. Hierdoor wakkerde mijn interesse voor de genealogie meer en meer de gezinsreconstructies aan.

Het was hem nooit teveel om mij te helpen bij het ontrafelen van halfvergane teksten om de gezinsreconstructies van Heldergerm en Herzele tot een goed einde te brengen. Vooral Herzele was een werk van lange adem. De samenstelling ervan duurde ruim 10 jaar, met als resultaat dezen 6-delige uitgave van totaal 2140 pagina's.

Stefaan Andries

Denderhoutem, 31-01-2024

De duivenkampioen op de kaft van het vorig nummer is Ruffin Coppens uit de Jeruzalemstraat in Haaltert, samen met zijn dochter Monique.

Dank aan William Van Overwaelle

Bruisend Kerksken

Jeugdclub Woody

In september 1971 werd in Kerksken een jeugdclub gesticht. De aankomende jeugd had een zeer bewogen jaar achter de rug: de volledige Chiroleiding had begin '71 ontslag genomen als misdienaars

bij pastoor De Hainau omdat deze de hoofdleider ontslagen had na een discussie over de organisatie van een jeugdmis.

Naast die nooit eerder geziene parochierevolutie was er nog iets dat de geestelijken ergerde: sinds een paar jaar had de Chiroleiding in haar lokalen in het oude klooster een 'bar' ingericht waar de 16 tot 18-jarigen op woensdag-, zaterdag- en zondagavond een pintje konden drinken bij aangepaste muziek. Hoe onschuldig dit vandaag mag lijken, het was toen in de ogen van sommigen een 'oord van verderf'. Hoewel onderpastoor Ludwig Van Der Haeghen er zelf zeer vaak aanwezig was en alles vrij onschuldig verliep, werd 'de bar' door de parochie niet geduld.

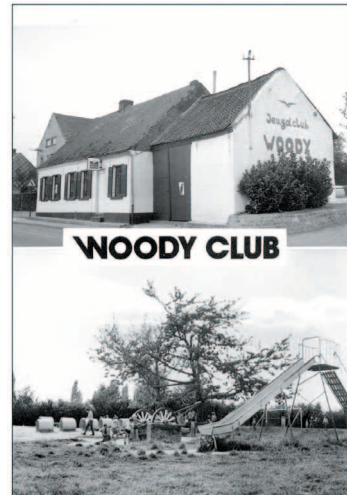
In die periode was de proost van een vereniging nog steeds de absolute heerser. Pastoor De Henau gaf zijn jonge, pas gearriveerde onderpastoor Torrekens de opdracht de Chiro te ontbinden.

Toen de Chiro definitief was opgedoekt, besloot de leiding, samen met enkele VKSJ-ers, een officiële jeugdclub op te richten. Roger Van Keymeulen en Chris D'Hondt namen contact op met jeugdclub Jumbo uit onze buurgemeente Haaltert, die in 1970 als VZW was opgericht.

Er was nog een stemming nodig om de naam te kiezen en uiteindelijk werd het een finale tussen "Woody" en "Sjalom" (deze laatste was vooral de keuze van de VKSJ-meisjes). Er werd met meerderheid van stemmen voor "Woody" gekozen.

Gedurende de hele zomerperiode werd er gewerkt om een vervallen huisje op Terlicht, eigendom van Autobussen Van Den Bossche uit Herzele, als lokaal in te richten. Het werd door de gemeente gehuurd en voor een symbolische frank per jaar aan de nieuwe jeugdclub ter beschikking gesteld.

Ook de gemeentelijke autoriteiten zagen op dat moment in dat men best de jeugd in Kerksken kon houden en dat het nooit kwaad kon hen een interessante creatieve omgeving ter beschikking te stellen. Het was toevallig (!) ook rond die periode dat het stemrecht verlaagd werd tot 18 jaar.

De jeugdclub werd officieel geopend in september 1971. De eerste bestuursleden waren Roger Van Keymeulen (voorzitter) Chris D'Hondt (ondervoorzitter), Paul Hunninck (secretaris) en Raf Van der Haegen (penningmeester), omringd door een ganse ploeg enthousiastelingen (Walter Braeckman, Luc Van Keymolen, Daniel De Schryver, John Ruyssinck, Lisette Van Der Haeghen, Anita Van Der Eecken, Frans De Schutter, Jean-Pierre Van Keymeulen, Danny De Blander, Hugo De Pril, Danny Renneboogh, Dirk Roelandt en Eric Van Opdenbosch).

De jeugdclub was enkel toegankelijk voor leden van ten minste 16 jaar en stond ook open voor sporadische bezoekers. Het ledenaantal bedroeg ruim 150 vaste leden.

Woody één jaar (Foto Krant Het Volk)

Staat: Roger Van Keymeulen; Johan Baetens; Frans De Schutter; Anita Van der Eecken; Johan Ruyssinck; René De Waegeneer; Lieve D'Hondt; Peter Buydens; Danny De Blander; Raf Van Der Haegen; Robert Baetens; Lisette De Rijck.

Zittend: Erwin Roelandt; Daniel De Schrijver; Danny Vonck; Jean-Pierre Van Keymeulen; Lisette Van Der Haeghen; Paul De Neve; Eric Van Opdenbosch; Paul Hunninck.

Woody kende zijn grootste succes tussen 1971 en 1976. Het was het culturele uithangbord van de Kèskense jeugd.

Verscheidene activiteiten waaronder de succesrijke kleinkunstavonden werden georganiseerd. Jef Van Uytsel, Louis Verbeeck, 't Kliksken, Urbanus, Dimitri Van Toren e.a. passeerden de revue.

Daarnaast organiseerde de jeugdclub geregeld uitstappen in een gecombineerde context van ontspanning en cultuur. Ook de speelpleinwerking was een niet onaardig succesnummer. "De gemeente had grote inspanningen geleverd om het speelplein uit te rusten met speeltuigen, een zandbak en zelfs een grote betonnen waterplas. Als er nu één ding was wat de kinderen heel leuk vonden, was het wel het spelen in de waterplas. Het gevolg hiervan was dat al na een paar uur het water uit de plas grotendeels verdwenen was. De droogte

de tractor aankwam en ze met volle plezier in de sterke waterstraal van het leeglopende vat konden stoeien. Velen zullen zich die onvergetelijke momenten nog wel herinneren, de warme zomer van 1975 ..." dixit Johan Baetens. Daarnaast waren er geregeld debat- en filmavonden.

Het clubhuis was elke woensdagavond, zaterdag en zondag open. Via een beurtrol hielden de bestuursleden de club open. Vanuit de hele omgeving trok men naar 'de Woody' voor een gezellige babbel, goede muziek, een pintje met tafelenoten in een open geest van vriendschap en jeugdengagement. Op maandagnamiddag was "de Woody" het kaarters lokaal van de gepensioneerden.

De jeugdclub was vaak het onderwerp van roddels en soms deden de meest wilde verhalen de ronde. Naar hedendaagse normen zou er geen vuiltje aan de lucht zijn!

Speelpleinwerking

*Vooraan: Wim Goessens, Franky Impens, Gaston Yserbyt
2e rij: Hildegard Impens, Nancy Van Impe, Lieven De Neve, ..., Patricia Van Vaerenbergh, ..., Rita Van Keymeulen
Staande: Lutgard Reynaert, Marnix Heyse, Eddy Cooman, Dirk Hendrickx, ..., Rudy Van den Driessche, ...
Achteraan: Johan Baetens, Erwin Roelandt, Paul Hunnink*

Aan het lokaal

*Vooraan: Andréa Van der Eecken, John Ruysinck
Midden: Lisette Van der Haegen, Anita Van der Eecken, Paul Hunnink, Daniël De Schrijver, Danny De Blander
Bovenaan: Hugo De Pril, Roger Van Keymeulen, Danny Vonck, Jean-Pierre Van Keymeulen, Paul De Neve*

hield echter zo lang aan dat er op een bepaald moment een verbod op het watergebruik werd ingevoerd. Dit verbod was - tot ons grote genoegen - niet besteed aan de toenmalige burgemeester Willy Michiels. Willy had namelijk "in den Biest" een paar bronnen waar een overvloed aan water beschikbaar was en stelde voor om 2 x per dag ons vijftje op te vullen met het 'Biestwater'.

Toenmalig werknemer bij Willy Michiels, Hedwig Buyl, kwam twee maal per dag langs met een tractor met daarachter een groot (proper) 'zjiekvat' van 2000 l. om water te brengen. Je kan niet geloven hoe blij de kinderen waren toen

Midden jaren '70 werd "de Woody" een algemeen bekende naam en kon men zelfs op lokale situatieplannen en wegbewijzing 'Woodyplein' of 'Woody' als referentie terugvinden.

Toen eind de jaren '70 de eerste generatie bestuursleden het roer doorgaven, verminderde ook langzaam de intensiteit van de organisaties. Uiteindelijk werd "de Woody" opgedoekt. Een tijdje later werd het clublokaal door de eigenaars afgebroken en het terrein werd verkaveld.

Op uitstap

Onderaan: Danny De Blander, Chris D'Hondt, Hugo De Pril, Anita Van der Eecken, Paul De Neve, John Ruysinck
Bovenaan: Daniël De Schrijver, Paul Hunninck, Andrea Van der Eecken, Jean-Pierre Van Keymeulen, Danny Vonck.

Op bezoek bij Manneken pis

Vooraan: Lisette Van der Haegen, Machteld Van den Steen, Chris Huninck, Anita Van der Eecken
Vooraan 2e rij: onb., Anita Hunninck, Marc Fonck
Achteraan: Ria De Schrijver, Godelieve De Leenheer, Johan Baetens, Anita Van der Eecken, Danny Vonck, Paul Hunninck, Etienne Deus, Lydia Ringoir, Raf Van der Haegen, Chris D'Hondt.

Uitstap naar Luxemburg - juli 1973 (deels trein, deels autostop!)

Vooraan: Roland Van Keymeulen, Danny De Blander, Lisette Van der Haegen, Luc Meganck, Luc De Nul, Danny Vonck
Achteraan: Johan Baetens, Marc Meganck, Roger Van Keymeulen, Peter Buydens

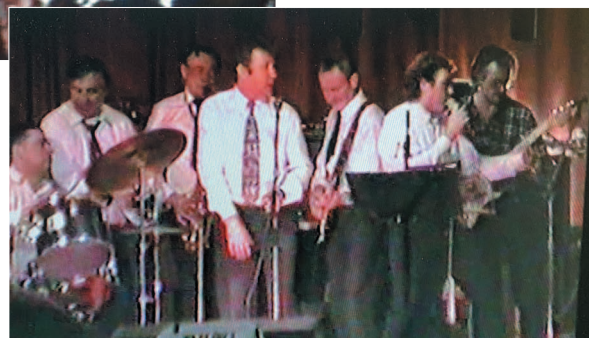
Was de jeugdclub opgedoekt, toch kon men het niet laten nog even de memorabele tijd van toen te herbeleven! In 1991 organiseerde Chris D'Hondt, samen met enkele ex-medewerkers een 'revival' in de Roxy. Wij laten Chris aan het woord: 'Wij wilden volledig in de sfeer van de stichtingsperiode werken. Ik nam contact met twee van de drie orkesten die Kerksken toen rijk was: het Willy Michiels Quintet en The Moonlights (mini Michiels quintet). The Greenstars (fam. De Waele) bestonden in 1991 niet meer.

Naast enkele muzikanten van het WM-Quintet was ook de bekendste DJ uit de streek, Luc Gees, alias 'De Platten' van de partij. Hij zorgde voor de ambiance tot in de kleine uurtjes. Die nacht heeft Freddy uit de Roxy het record aantal getapte vaten gebroken!'

Twee vedetten van het gelegenheidsorkest: Peter D'Hondt en Paul Anderson

vlwr: Paul De Troyer, Idain Van Impe, Herman Impens, Marc Roelandt, Freddy De Leeuw, Paul Anderson en Peter D'Hondt.
Ontbreken op de foto Luc Van Keymeulen en Paul Buyl.

In zijn bijdrage op FB voegde Marcel Baetens er nog aan toe: 'Toch zal de Woody tot 1982 nog een uitloper krijgen met 'Jeugdhuis Den Druppel', dat in 1981 en 1982 zelfs een heus rockfestival inrichtte, het befaamd/beruchte Teardropfestival op de weide van de vroegere Woody. In 1981 stonden de Nederlandse groep Tee Set en in 1982 Scooter, the Machines en als hoofdact Elioth Murphy geprogrammeerd. Na de financiële kater van 1982 kwam hieraan ook een einde.

Eén ding is zeker: zij die geboren zijn tussen pakweg 1952 en 1962 zullen zich voor altijd "de Woody" en zijn glorie dagen herinneren en de legendarische verhalen die maar blijven terugkomen'...

De redactie

Bronnen:

J. De Kegel/W. De Loose, Kerksken, de wereld in een dorp, HKH, 1999, blz. 400 e.v.

Info: Chris D'Hondt, Peter D'Hondt, Paul Anderson, Jean-Pierre Van Keymeulen, Johan Baetens en Marcel Baetens (nota's FB)

Foto's: Lisette Van der Haegen, Johan Baetens, Paul Anderson.

Dank aan alle informanten!

Werk-ge-tuigen

Dat eertijds elke hoeve min of meer zelfbedruipend was, is algemeen bekend. Een boerderij met meer dan vier koeien en een paard hoorde tot de grote bedrijven. Er werden groenten geteeld, kippen verzorgd, een varken werd gekweekt, graan werd verbouwd dus waren er brood en vlees en eieren en boter. Natuurlijk was er veel handenarbeid nodig om voor dat alles te zorgen en werden meerdere bijberoepen beoefend. Enkel afgaande op de werktuigen die ik zag op Stede ten Driessche in de Ekentstraat, was er weinig ruimte voor zalige rust.

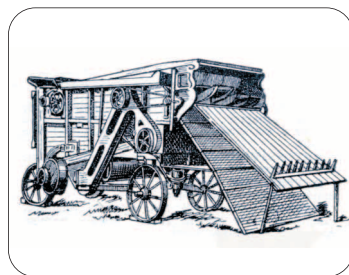
De **broedmachine** zag ik zelden in gebruik, zij stond in een kleine ruimte bij de bakkamer. Ik herinner me vooral de meerdere platte schuiven waar de eieren in werden gelegd. Er hing ook een vrij grote zinken tentvormige koepl waar jonge kuikens onder een speciale lamp samen troepten. Identiek dezelfde machine staat beschreven in De Warande nr. 2 van jaargang 44.

Met een lang mes dat aan één kant gehaakt was aan een werkbank, werd een blok hout in de grove **klompvorm** gesneden. Andere werktuigen waren een snijmes met aan weerszijden een bolvormige handgreep en talrijke lepelboren of lepelbeitels. Er waren meerdere soorten nodig om aan alle maten en modellen te kunnen voldoen. Uiteraard

waren klompen voor vrouwen veel sierlijker. Kan “boetjes” een naam van zo’n model geweest zijn?

De **dorsmachine** werd hoogstens een paar maal per jaar gebruikt. Het graan was “gepikt” (niet gestolen), in bussels gebonden, te drogen gezet, binnengehaald en gestapeld in de schuur of op de “schelf”. Hoe langer er dan gewacht werd om te dorsen, hoe liever muizen en andere knagers dat hadden. Op de dag van het dorsen was het telkens vrij druk. Niet enkel de eigen oogst ging door de machine, meerdere burens brachten hun schoven en hielpen met het werk. Een paar

door de “binders” opgevangen en weer in bundels gebonden met repen gedraaid stro. De “banden” werden stevast door buurman Peeken gedraaid. Iedereen had zijn taak en zijn specialiteit. Een andere helper bond jutezakken aan de gleuven om het graan op te vangen. Het was niet simpel om er voor te zorgen dat elke eigenaar zijn eigen oogst in zakken kreeg. Daar werd fel op toegekeken want “mijn graan is het

mannen gaven de bundels aan. Boven de machine werden de “garven” open gesneden en zachtjes in de trommel geduwd. Het stro werd

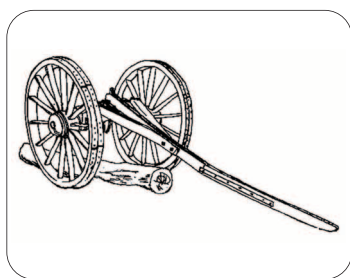
door de “binders” opgevangen en weer in bundels gebonden met repen gedraaid stro. De “banden” werden stevast door buurman Peeken gedraaid. Iedereen had zijn taak en zijn specialiteit. Een andere helper bond jutezakken aan de gleuven om het graan op te vangen. Het was niet simpel om er voor te zorgen dat elke eigenaar zijn eigen oogst in zakken kreeg. Daar werd fel op toegekeken want “mijn graan is het beste; het wordt mijn meel en mijn brood”. Dat graan ging later door de **wanmolen** om het (gekende) kaf van het koren te scheiden. Nauwkeurig afwegen was onmogelijk. Er was nochtans een **Ninoofse graanmaat** beschikbaar. Ook bij de molenaar heerste dezelfde argwaan omdat een strakke afbakening tussen “mijn graan” en dat van de buurman onmogelijk was.

Thuis werd deeg gekneet in de “**moelje**”, een serieuze kuip voor de wekelijkse broden. Het rijzen lukte best onder een doek want het deeg verdroeg geen tocht. De oven was op temperatuur als een handvol bloem een smakelijke kleur kreeg en niet direct verbrandde. De “**bliskolen**” werden in een emmer gesleept en de broden, al of niet in een bakvorm, kregen hun plaats in de oven. Om volledig luchtdicht af te sluiten konden de kieren langs het metalen deurtje gedicht worden, niet met poëzie, maar met koeiendrek. De bakker wist door ondervinding hoe lang het duurde voor perfecte

broden uit de oven kwamen. Waar ze elkaar geraakt hadden bij het bakken was er geen korst en daar konden kindervingers gemakkelijk “de gebieren” uithollen. Of hadden de kinderen deze keer genoeg aan de “ovenkoeken”, kleine baksels uit afgeschraapte deegrestjes.

Het **weefgetouw** heb ik nooit op de hoeve gezien alhoewel ik sliep in wat nog steeds de weefkamer heette. Een andere, eerder donkere smalle kamer was de “spenje”. Allicht was die benaming afgeleid van spinnen, ook huisarbeid. Overlevering situeert een rootput tegenover de kapel van O.L.Vr. van Zeven Weeën. Op een zolder met oud ijzer

stoken. Daartoe diende een “**moesjordpeiërd**”, een primitief bouwsel op poten. Wilgenstokken werden prima stelen

voor borstels, ricken, gaffels en meshaken ... De stammen van grotere bomen, zelfs van fruitbomen, werden een paar jaren aan de kant gelegd om dan naar de zagerij gebracht te worden. Ik zag de voerman met zijn Brabanders en zijn “oesj”, de gekende mallejan, die stammen vervoeren. Dat leverde balken en planken op. Zwaardere stukken die niet in aanmerking kwamen voor de zagerij, werden ter plaatse in korte stukken gezaagd met een “**kèrtzoug**”.

Die werd door twee personen, elk aan één kant, over en door het hout getrokken. De blokken werden gekloven met de bijl, nu met een kliefhamer. Daarmee verwarm je je voor de zoveelste keer. Zelfs de dikke wortels werden uit de grond gehaald om te “verstoken”. Er was meer zweetafdruk dan voetafdruk.

Tegen de gevel van de paardenstal stond de monumentale **beerpomp**. Er bestond nog geen mestactieplan en beer was de belangrijkste meststof. De draagbare zware elektrische motor dreef de riem aan en het beervat werd gevuld. Op het veld ging de afsluitklep open en terwijl de kar verder reed spreidde de aal zich over de akker. Naar kleinere oppervlakten werd aal in een ton op de platte kruiwagen gevoerd. Over de ton hing een jutezak om het spoor zo klein mogelijk te houden. Er was heel wat behendigheid nodig om met de **beerschepper** (le ours créateur) het volledige veld te bedienen zonder zelf al te veel over zich heen te krijgen.

Ploegen en **eggen**, spitten en harken doet men sinds vele jaren. Enkele werktuigen zoals de driehoekige sleep en een driehoekige eg met houten schuine tanden zijn niet meer in gebruik. Die werktuigen werden net zoals de enkele ploeg met een slede naar het veld gebracht.

Het grote weegtoestel, de **bascule**, werd veelzijdig gebruikt. Je kon op de plank staan en de vereiste tegengewichtjes verwaarden hoe zwaar je was. Een gewichtje van 5 kilo stond voor 50 kilo en 1 kilo stond in evenwicht met 10 kilogram. Zakken graan, kisten appels, zelfs een levend varken in een bak, werden gewogen en eventueel te licht bevonden. Nauwkeuriger dan tot een halve kilo ging moeilijk, daarvoor was ander gerief zoals een “**ousjel**” beschikbaar.

De beenhouwer kwam ter plaatse het varken slachten. Een klop met een grote houten hamer moest voor de verdoving zorgen. Direct erna stak de slager op de juiste plaats en werd het bloed opgevangen. Om de weinige haren te verwijderen werd het varken gebrand. Ook het soort stro dat voor de brand zorgde had invloed op de smaak van het vlees, waarschijnlijk toch enkel voor fijnproevers. Het houten kader waar het varken aan opgehangen werd heet de **varkensladder**. Een paar dagen later werd het dier “**geklëndj**”. Daarvoor werden een kapmes en messen gebruikt en het werk gebeurde op het kapblok.

Nog meer attributen wijzen op de veelzijdige bezigheden op een hoeve. Veel van die spullen belandden op de brandstapel, in een containerpark of in een museum want de meeste

dienen nog zelden tot iets. Zo'n draad om op een rechte lijn aan te planten kan best nog nuttig zijn maar je ziet die nog zelden op een praktische artisanale **haspel**.

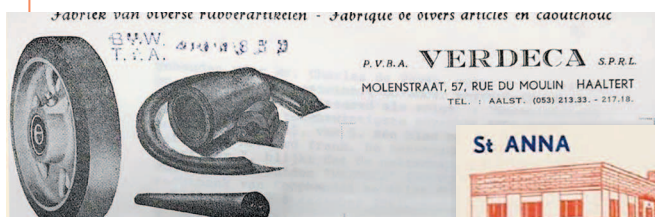
Nostalgie? Ba ja! Maar terugkeren naar twaalf uur of meer per dag bezig blijven, laten wij toch liever aan ons voorbijgaan.

Omer Van Cromphaut
Foto's Veerle Van Cromphaut

Waar toe kan deze versterkte emmer gebruikt zijn?

Haaltert kruispunt Sint-Anna - aanvulling

Verdeca

In ons vorig nummer (1-2025) behandelden wij het kruispunt 'Sint Anna' te Haaltert. In een gedeelte van het vroegere koekjesfabriek langs de Pontweg was er gedurende een periode de fabriek van rubberartikelen 'Verdeca' gevestigd. Van de kinderen Jos en Els Vermeulen ontvingen wij volgende bijkomende informatie, waarvoor dank:

In april 1945 stichtte Edgard Vermeulen zijn 'Fabriek van diverse rubberartikelen' op de Gentse steenweg in Aalst. In

1954 kwam de firma 'Vermeulen E.' naar Haaltert in de Pontweg. In 1961 werd het 'Verdeca'. In 1982 namen zijn zonen Herman en Roger het roer in handen. In de hoogdagen van de productie werkten er een 15-tal werknemers in het bedrijf. Qua gekende rubberartikelen kan er verwezen worden naar onderdelen van de Honda Camino en de rode ringen van de tapbiljart. Sinds 2013 zet de 3e generatie (de zoon en dochter van Roger) de activiteiten verder.

Vergeten oorlogsslachtoffer van de Keiberg Haaltert

Op 8 mei 2025 is het 80 jaar geleden dat de Tweede Wereldoorlog eindigde in Europa. Ons land was op dat moment reeds enkele maanden bevrijd van de bezetter en het normale leven kwam langzaam weer op gang.

Veel families keken hoopvol uit naar hun vader, broer, zoon of een ander familielid om hen levend terug te zien, want gedurende de bezetting waren duizenden Belgen naar het Derde Rijk gedeporteerd. Vele van die gedeporteerden waren gearresteerde werkweigeraars en werden ingezet als dwangarbeiders in onmenselijke omstandigheden, maar namen bij hun terugkeer in België hun verhaal mee in hun graf.

Hier volgt het relaas van één zo'n Haalterts vergeten oorlogsslachtoffer, **Marcel Matthijs**. De aanleiding voor dit artikel was de getuigenis van Maria Braeckman over de razia door de Gestapo op de Keiberg en de arrestatie van Marcel zoals gemeld in "De Warande" nr 2 jaargang 2020.

Marcel, geboren op 24 april 1921 en woonachtig op de Keiberg, werkte tijdens de eerste twee jaren van de oorlog bij verschillende bouwfirmas in het Brusselse daar er brood op de plank moest komen want de familie had het niet breed.

Wegens een tekort aan arbeidskrachten (het overgrote deel van de Duitse mannelijke bevolking was aan het vechten aan het front) vaardigde het Duitse bezettingsbestuur in oktober 1942 een verordening uit waarmee de verplichte tewerkstelling in Duitsland werd afgekondigd in België. De afwijzing van de verplichte tewerkstelling was massaal. Volgens een schatting van het Militair Bestuur zouden er alleen in Oost- en West-Vlaanderen reeds 6000 zijn geweest (1). Zij werden meestal geholpen door familieleden, vrienden en verzet. Het gebeurde dat de onderduikers op de meest vreemde plaatsen verbleven om aan de Duitse en Vlaamse agenten van de politie en opsporingsdiensten te ontkomen: op hooischelven, in kloosters, in serres...

Ook Marcel ontving op 5 februari 1943 de oproeping van de Ober-Feldkommandatuur Werbestelle in Aalst voor de verplichte tewerkstelling waarbij hij zich moest aanmelden op 11 april. Hij negeerde dit bevel en dook onder bij zijn oom Petrus Van Impe die op de Keiberg 34 woonde (2). De zoektocht naar werkweigeraars ging door tot het einde van bezetting. Zo werden in sommige weken van mei en juni 1944, dus 3 maand voor de bevrijding van onze streken, tot 200 werkweigeraars opgepakt van wie een groot deel in konvooien naar Duitsland werd gebracht.

Helaas werd ook Marcel bij een razia op de Keiberg gearresteerd op 4 augustus 44 door de Gestapo. Verschillende geburen getuigden van deze aanhouding. Zo herinnert Frans Lauwereys zich: Jefken de Pril liep over de "meis" en riep alarmerend "de Gestapo is daar", waarna iedereen panikerend weg stook; het waren mannen met lange jassen in een zwarte Citroën bestelwagen. Frans weet dat Marcel gearresteerd werd in de buurt van de winkel van... en dat hij daar in hun wagen werd geduwd (3). Daarna werd hij een week vastgehouden in Aalst in de Pupillen.

Op 8 augustus werd hij samen met een familielid Petrus Matthys, Jozef de Coene uit Leeuwergem en andere Belgen via konvooien per trein naar Weimar gebracht, van waar ze dan uiteindelijk in Kahla toekwamen. Marcel kwam in het "Erziehungslager" (opvoedingskamp) aan op 13 augustus. Daar moesten de Belgen, naast zo'n 10.000 dwangarbeiders uit gans Europa, een immense ondergrondse fabriek bouwen. Doel van deze fabriek was de massaproductie van de Me 262, 's werelds eerste operationele straaljager. De naam van de fabriek was "Reimabg", wat stond voor "Reichsmarschall Hermann Göring", de naamgever van deze ondergrondse site.

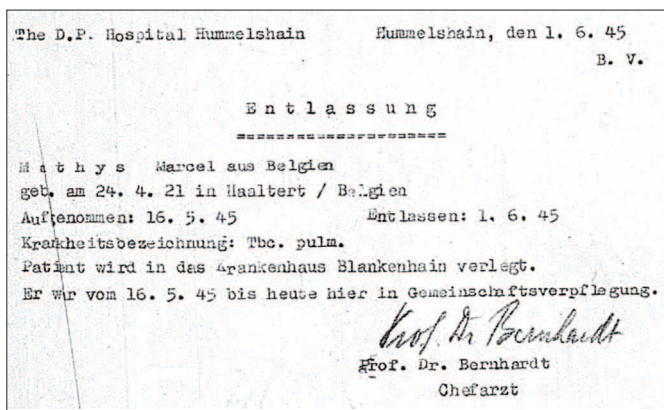
*Begin van de bouwactiviteiten
Bron Förderverein Mahn- und Gedenkstätte*

Walpersberg

Na enkele weken en maanden, gaat de gezondheid van de dwangarbeiders zienderogen achteruit. Het harde werk, shiften van 12 uur, weinig slaap, onvoldoende en slecht eten, willekeurige mishandelingen en ziektes doen het dodental steeds verder stijgen. Uiteindelijk zullen bijna 1.000 dwangarbeiders geregistreerd worden als overleden. Recent archiefonderzoek noemt dit getal zeer onderschat. Onder hen vele Belgen (4).

Marcel zit vast in lager E. Voormalige dwangarbeiders getuigen over de schrijnende toestand in dat kamp. Het was geen kwestie van leven maar van overleven. En wie pech had ziek te worden, kon het vergeten; slechts een enkeling genas (5). Met Marcel ging het ook bergaf. Petrus Matthijs, zijn neef die daar ook vast zat, bevestigt de uitgeputte toestand van Marcel: "na een tijd zag hij er ziekelijk uit". Hij moet meermaals bij de dokter gaan en mocht zijn werk niet staken. Zijn toestand verslechterde in die mate dat hij op een stok moest steunen om op zijn werk te geraken. Hij kon zelf geen emmer water meer dragen. Bij de bevrijding was hij zo zwak en ziek dat hij ons niet kon vergezellen naar huis" (6).

Op 13 april 1945 werden de kampen door het Amerikaanse leger bevrijd en vele dwangarbeiders dienden eerst verzorgd te worden, vooraleer ze in staat waren om terug te keren naar België. Zo ook Marcel, die TBC had opgelopen: hij werd tot eind mei eerst verzorgd in het ziekenhuis van Hummelshain, waarna hij geëvacueerd werd door de medische dienst van het Amerikaanse leger naar het gespecialiseerd hospitaal Blankenhain. (7).

Ontslagbrief ziekenhuis – bron Arolsen Archives - International Center on Nazi Persecution

Op 22 juni 45 verliet hij dat hospitaal op eigen wens en verantwoordelijkheid en werd een paar dagen later gerepatriëerd via het repatriëringscentrum Liège 3. Frans Lauwereys bevestigde dat Marcel bij zijn thuiskomst zo wit zag als een lijk; hij was uitgeleefd. Zijn gezondheid bleef zorgwekkend. Hij werd door dokter Van Rampelbergh behandeld voor TBC en bleef nog enkele maanden werkonbekwaam (8).

Nadien lijkt de toekomst wat mooier. Hij stichtte een gezin met Maria Josephina Van De Waeter en vestigden zich in de Edestraat. Ze kregen een zoontje Frans en twee dochters. Helaas trof het noodlot hen opnieuw en Frans overleed na 9 maand.

De erkenning als werkweigeraar en gedeporteerde was ook een lijdensweg in de administratie door een naamsverwar-

ring met een naamgenoot uit Denderhoutem. Hij werd uiteindelijk erkend als werkweigeraar en gedeporteerde in mei 1953 door de controlecommissie voor het statuut der weggevoerden – dossiers 552.142 en 325.616. Zijn dossier werd gestaafd door vele documenten o.a. een gedetailleerd onderzoek met 4 getuigen door de gemeentelijke politie van Haaltert (9).

Zijn gevangenschap had hem echter gebroken. Marcel overleed op 32-jarige leeftijd op 16 februari 1954 in het OLV Ziekenhuis Aalst, een jong gezin achterlatend. Zijn bidprentje beschrijft het zware kruis dat hij heeft gedragen en zijn liefde voor zijn familie (10).

Paul Braeckman

Messerschmitt Me-262

Terwijl onze twee dwangarbeiders een fabriek voor de Messerschmitt straaljager (type ME-262) aan het bouwen waren

stortte een prototype van deze straaljager neer te Haaltert. Het Duits vliegtuig dat neergeschoten werd op kermis Haaltert 28 augustus 1944 door Amerikaanse jachtvliegtuigen crashte in de Kruiskouter (omgeving Diepeweg - kerkhof). Het straalvliegtuig werd de dag nadien ontmanteld. De romp en vleugels werden weggevoerd door de Duitsers.

Bronnen:

1. "Hier gaat alles zijnen gewonen gang – verplichte tewerkstelling Duitsland" Uitg. Davidsfonds/Leuven
2. Onderzoek gemeentelijke politie van Haaltert - Algemeen Rijksarchief 2
3. Interview met Frans Lauwereys op 15/03/2024.
4. De kampen rond Kabla – Erfgoed Noorderkampen
5. "Voormalige dwangarbeiders getuigen van hun verblijf in lager E, Kabla" – A Hellemans
6. Verklaring Petrus Matthijs – Rijksarchief Dienst Archief
7. Oorlogsslachtoffers 7. Hauptbuch des Krankenhauses Hummelshain , List of patients to be evacuated to Hospital Blankenheim - Arolsen Archives - International Center on Nazi Persecution
8. Verklaring Dr. Van Rampelberg - Algemeen Rijksarchief 2
9. Beslissing controlecommissie gedeporteerden - Algemeen Rijksarchief 2
10. Bidprentje Marcel – Heemkundige Kring Haaltert

Het verhaal van "Sjaalen, den bakker" - Karel Van Impe, Denderhoutem

"Sjaalen", eigenlijk Carolus-Ludovicus Van Impe, werd op 23 augustus 1905 in Denderhoutem geboren en overleed in Aalst op 9 februari 1973. Zijn vader Donaat (°Kerksken, 4 juli 1871 en † Denderhoutem, 11 januari 1951), vond in 1902 zijn grote liefde in Atom bij Elisa-Maria De Winter.

Sjaalen, de tweede van een gezin van vijf kinderen, leerde de bakkersstiel in Aalst en begon in 1926 zijn eigen bakkerij achter het ouderlijk huis (nu garage Stevens) waar hij zijn eerste oven liet metselen. Vijf jaar later huwde hij op 15 mei 1931 met Celestine Scheerlinck uit Welle en één jaar later kocht hij de boerderij met schuur (waarop later "De Rembrandt" kwam) van "Noetj" (Benedictus Baeten).

Sjaalen bakte er zijn boerenbrood in zijn nieuwe oven die met hout werd gestookt. Zijn "bakkersronde" deed hij nog met paard en kar. Zijn klandizie zat uiteraard, gezien zijn echtgenote van Welle was, vooral in Welle, maar ook in de Eigenstraat, gans Atom en in Iddergem (dat hij per fiets bedeede.) Met de kermis in het verschieft bakte Sjaalen rozijnen- en wit melkbrood en op bestelling ook "mastellen" die onmisbaar waren voor het maken van de kommen vlaai. Je zag toen 'de vraakes' van den Eigenstraat hun kom beslag in een tot draagtas geknoopte keukenhanddoek tot bij Sjaalen dragen om daar in zijn oven te laten afbakken. Het gezin zou 11 kinderen op de wereld zetten. Frans Callebaut stelde

In 1937 startte hij met zijn vrouw ook een dorpscafé dat ze "De Jonge Wacht", de latere Rembrandt, noemden. Sjaalen en zijn Clementine runden hun café 33 jaar. En ter informatie: Edgard Sorgeloos, alias "de Labie", heeft er zijn eerste koers gewonnen. Zo werden in 1992 de Labiekes-vrienden geboren die het café van Sjaalen den Bakker als stamlokaal kozen. Je kon er babbelen en discussiëren over van alles en nog wat, kaarten maar vooral veel plezier maken zoals blijkt uit een opvoering van het toen succesrijke lied "den Boemlala". De minder jonge lezers zullen zich zeker de plezante song nog herinneren:

<i>"Jef, ge moet naar huis toe gaan Uw vrouweke is ziek. Is ze ziek, laat ze ziek Dat ze maakt dat ze genezen is. En Jef ging niet naar huis. Want Jef speelde liever op de boemlala, de boemlala, de boemlala..."</i>	<i>Zjef, ge moetj nor ousj toe goën A vraaken die ès ziek Es ze ziek, lotj ze ziek, Da ze mokt da ze genezen is, En Zjef ging nie nor ousj Want, Zjef spejld liever op den boemlala den boemlala, den boemlala..."</i>
--	--

Den boemlala

Café Stella van Karel Van Impe

Sjaalen voor om zijn bakkersberoep te combineren met een deeltijdse job van 4 uur daags in zijn zagerij/kistenmakerij op Koekelberg om zo ook toegang te krijgen tot de gezondheidszorg voor zijn gezin.

De Labiekes

1- Marcel De Smet, 2- Elie Muylaert, 3- Marc Adriaens, 4- Fons Callebaut, 5- onb., 6- Hedwig Van den Eynde, 7- Eric Arijs
Wielertoeristen 'De Labiekesvrienden', later gewijzigd naar 'Cycling Team Atom'

*Vooraan: 1- Etienne De Cock, 2- William Callebaut, 3- Roger De Blander, 4- Paul De Cock, 5- Jozef Riboule, 6- Gustaaf Baetens
Achteraan: 1- Alain De Rouck, 2- Jean Marie Van Waeyenberghe, 3- Jan De Winter, 4- Rik Ooghe, 5- Karel Van den Berghe, 6- Ann (uitbaatster Rembrandt), 7- Emiel Rubrecht, 8- Peter Kiekens, 9- Hans Coigneau.*

'Kermis Patat' - de week na Allerheiligen - werd op gang geschoten met carbuurschieten met een daar toe verbouwde melkkan. Met de wijkkermis werd er ook aan mastklommen gedaan: boven aan de ingesmeerde mastboom hingen tussen papieren flodders de kleurige begerenswaardige pakjes, die men zomaar kon gaan plukken. Het jong geweld wrong en trekkebeende zich omhoog, hijgend van de inspanning. Maar halfweg gleden de meesten terug naar beneden tot één van hen toch boven geraakte en met het grootste pak naar beneden gleed.

Zowel Sjaalen als zijn vrouw Maria waren er als de dood voor dat hun café niet zou blijven voortbestaan. Hun dochter Magda en haar echtgenoot Etienne die bij hen inwoonden werden gepolst om het café over te nemen. Magda werkte toen zoals heel veel Atomse jonge vrouwen in het schoenfabriek van 'den Broozen' op 'de Plesj' en nam in 1970 bij het overlijden van haar moeder het café over.

Na enkele jaren moest de schuur naast het café wijken voor het nieuwe café Rembrandt. Het werd een ontmoetingsplaats voor jong en oud, waar iedereen na het werk nog een pintje kwam drinken en waar vooral werd gekletst en gedronken. De bezoekers waren doorgaans vaste stamgasten,

waardoor het vooral een plaats was waar heel wat sociale interactie plaatsvond. De prijzen lagen laag en het debiet van het bier veelal groot! Oude caféspele waren er op hun plaats: er stond een tapbiljart en er werd stevast bak geschoten, gekaart en 'gevogelpikt'. Ook deden een kikkerkast en een jukebox hun intrede.

Het oorspronkelijke oude café "De Jonge Wacht" werd verbouwd tot woonhuis. Broer Jef nam toen de bakkerij over van zijn vader en verhuisde in 1972 naar wat nu "Het Zoetebekje" is geworden.

Het dorpscafé kende een lange reeks uitbaters: "De Rembrandt" werd in augustus 1981 overgenomen door Sonja Roelandt, later door Patrick De Grauwe, vervolgens door Patrick en Nancy, Toni en Anne, Peter Van Rooye en Chris De Winter. De laatste uitbater was Saskia Thienpondt.

De Rembrandt werd uiteindelijk verkocht door Magda en Etienne in 2021. Zo viel het doek na bijna 85 jaar over een 'Atoms instituut' en verdwijnt er weer een stukje volksge-schiedenis uit ons dorp.

Luc Pots

Met dank aan: Magda Van Impe, Etienne De Cock, Tom Sorgeloos.

DE WARANDE

Denderhoutem - Haaltert - Heldergerm - Kerksken - Terjoden - Denderhoutem - Haaltert

Uit de glazen collectie van Studio Marcel De Ryck (1931-1977)

